

Ona tili

III qism

3

novda
education

Hurmatli o'quvchi!

Ona tiliga mehr Vatanga muhabbat kabi pok tuyg'udir. Bu kitob ko'zlari chaqnoq, ilmga tashna Sizdek bolajonlarning nutq va lug'at boyligini o'stirishga, imloviy savodxonligi, to'g'ri yozish, o'qish hamda husnixat ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Darslikda grammatika qoidalarini oson o'zlashtirishingiz, grammatik tahlilni sodda, aniq yo'llar bilan amalga oshirishingiz va ijodiy fikrlashni o'rganishingiz uchun turli jadval, rebus, boshqotirma, diktant va test topshiriqlari berilgan.

Omad yor bo'lsin!

2-chorakda o'tilganlarni takrorlash

1-mashq. Jadvalni so'z yasovchi qo'shimchalarga mos so'zlar topib to'ldiring.

-kor	-chi	-dosh

2-mashq. O'qing. Ajratib ko'rsatilgan so'zlarni so'z tarkibi bo'yicha tahlil qiling.

Qushlar

Kunlar isib, qushlar turli o'lkalardan uchib kela boshladi. Qushlar dala va bog'dagi **zararli hasharotlarni** terib yeydi. Akam **qushlarga** juda mehribon. U in yasadi va daraxt **shoxiga** osib qo'ydi. Qushlar endi shu **inda** yashaydi.

So'z tarkibi bo'yicha tahlil qilish tartibi:

1. So'zning asosini ko'rsatish;
2 ta asosdosh so'zlar topish.

2. Qo'shimchalarini aniqlash:

- a) so'z yasovchi qo'shimcha;
- b) so'zlarni o'zaro bog'lovchi qo'shimcha.

Namuna: zararli: zarar – asos; zararsiz, zararli – asosdosh so'zlar, -li – so'z yasovchi qo'shimcha.

3-mashq. O'qing.

Berilgan so'zlarni jadvalga namunadagidek joylashtiring.

Osmonda, telefonning, fikrsiz, ma'noli, ijodkorning, sirdoshga, odobsizdan, sholikordan, derazadan, go'zallikning.

So'z	Asos	So'z yasovchi qo'shimcha	So'zlarni o'zaro bog'lovchi qo'shimcha
osmonda	osmon	–	-da

4-mashq. O'qing.

Ajratib ko'rsatilgan so'zlarning asosini, so'z yasovchi va so'zlarni o'zaro bog'lovchi qo'shimchalarini aniqlang. Shu so'zlarni yozing, asos va so'zlarni o'zaro bog'lovchi qo'shimchalarni tegishlicha belgilang.

1. Kecha **yomg'irli** kun bo'ldi.
2. Chumchuqlar **bug'doyzorga** qo'ndi.
3. Qish **faslida** kunlar qisqaradi.
4. Yanvar **oyida** qattiq sovuq bo'ldi.
5. **Qishda** ariqlardagi suvlar muzlaydi.
6. Muzlar quyosh **nurida** yarqiraydi.
7. Musicha daraxt **shoxiga** qo'ndi.
8. **Yozda** o'quvchilar **oromgohga** boradilar.
9. Men **akamga** xat yozdim.

Soʻz turkumlari

5-mashq. Shaxs-narsaning belgi, sanogʻi va harakatini bildirgan soʻzlarni topib belgilang.

Cholning toʻrtta oʻgʻli ham otalari kabi saxiy, saxovatli, mehnatkash boʻlgan ekan. Echki bolalari yettita boʻlib, ular juda ahil, inoq va shoʻx edi.

6-mashq. Oʻqing.

Avval shaxs-narsani, keyin belgini, soʻngra sanoqni va undan keyin harakatni bildirgan soʻzlarni yozing. Ularga soʻroq bering.

Issiqxona

Qahraton qish. Hamma yoq qor bilan qoplangan. Issiqxonada bahor. Bodring, pomidor va rediskalar pishib turibdi. Issiqxonani qishga tayyorlash uchun koʻp mehnat qilindi. Issiqxonada birinchi boʻlib, tuproqlari yangilandi. Ikkita elektr isitkichlari tuzatildi. Tepasi oyna bilan qoplandi. Ana shu ishlar tufayli moʻl hosil olindi, qish dasturxonini bezatildi.

*Namuna:**Shaxs-narsani bildirgan so'zlar: qish, ...**Belgini bildirgan so'zlar: ...**Sanoqni va tartibni bildirgan so'zlar: ...**Harakatni bildirgan so'zlar: ...*

Ot, sifat, son, fe'l – so'z turkumlaridir.

7-mashq. Matnni o'qing.

Ajratib ko'rsatilgan so'zlarga so'roq bering.

Ma'nolarini tushuntiring.

Qorli tog'

Biz yakshanba kuni sinfirmiz o'quvchilari bilan birgalikda **Chimyon tog'iga** bordik. Tog'ga qalin **qor** yog'gan, kun **sovuq** edi. Tog' cho'qqisi oppoq qor va bulutlar bilan **qoplanganini** ko'rib zavqlandik.

Tog' etagida bolalar **chana** uchishardi. Jamshid, Sarvar va Ravshan tog' **manzarasining** rasmini chizishdi. Javlon va Salim **qorbobo** yasashdi. **Biz** maza qilib dam oldik.

8-mashq. O'qing.

Avval shaxs-narsani, keyin belgini, so'ngra sanoqni va undan keyin harakatni bildirgan so'zlarni yozing. Ularga so'roq bering.

Orastalik haqida

Imron 3-sinfda o'qiydi. Sinfda 33 nafar o'quvchi tahsil oladi. "O'qish savodxonligi" darslarining birida o'qituvchi orasta va tartibli bola qanday bo'lishi kerakligi haqida gapirdi. Imron ustozining gaplarini eshitib, o'zidan uyaliy ketdi. Chunki u o'zini orasta va tartibli bola deb ayta olmasdi. Imron shu kundan boshlab orasta bo'laman, deb o'ziga so'z berdi.

Uyga borgach, portfelini o'z joyiga qo'ydi. Kiyimlarini shkafga ildi. Oshxonaga kirib, u yerni tartibga keltirdi. Onasi Imronning qilgan ishlaridan xursand bo'ldi.

Namuna:

Shaxs-narsani bildirgan so'zlar: Imron, ...

Belgini bildirgan so'zlar: orasta, ...

Sanoq va tartibni bildirgan so'zlar: ...

Harakatni bildirgan so'zlar: ...

9-mashq. Avval shaxs-narsani, keyin belgini, so'ngra sanoqni va undan keyin harakatni bildirgan so'zlarni yozing. Ularga so'roq bering.

Shaxmat – san'at, falsafa, mantiq, hisob ilmlarini o'zida jamlagan sport turi. U intellektual o'yinlar ichida eng mukammali va murakkabi hisoblanadi.

Xabaringiz bor, avgust oyida Hindistonning Chennay shahrida o'tkazilgan 44-Butunjahon shaxmat olimpiadasida terma jamoamiz Olimpiada chempioni degan sharafli nomga sazovor bo'ldilar.

SHAXMAT so'ziga sinkveyn tuzing.

1. Nima? –
2. Qanday? –
3. Nima qiladi? –
4. Gap.
5. Ma'nodosh so'z.

MUNDARIJA

1-mavzu	2-chorakda o'tilganlarni takrorlash	6
2-mavzu	So'z turkumlari	8
3-mavzu	So'z turkumlari	12
4-mavzu	Ot so'z turkumi	14
5-mavzu	Otlarning ma'no turlari	17
6-mavzu	Ijodkorlik soati. Loyiha ishi	20
7-mavzu	Otlarning ma'no turlari	22
8-mavzu	Otlar. Narsa, o'simlik, tabiat hodisalari, o'quv qurollari nomlari	24
9-mavzu	Kim? Nima? so'roqlariga javob bo'ladigan so'zlar	26
10-mavzu	Ijodkorlik soati. Loyiha ishi	29
11-mavzu	Hayvon va parranda nomini bildirgan otlar	31
12-mavzu	Hayvon va parranda nomini bildirgan otlar	33
13-mavzu	Otlarda birlik va ko'plik	37
14-mavzu	Birlik va ko'plikdagi otlarni farqlash	40
15-mavzu	Birlikdagi otlardan ko'plikdagi otlarni hosil qilish	43
16-mavzu	Ot yasovchi qo'shimchalar	47
17-mavzu	Ot yasovchi qo'shimchalar	52
18-mavzu	Ot yasovchi qo'shimchalar	53
19-mavzu	Yasama otlarning imlosi	56
20-mavzu	Yasama otlarning imlosi	59
21-mavzu	Sifat so'z turkumi	61
22-mavzu	Sifat so'z turkumi	64
23-mavzu	Ijodkorlik soati. Loyiha ishi	67
24-mavzu	Sifatning otga bog'lanishi	69
25-mavzu	Sifatning ma'no turlari	72
26-mavzu	Sifatning ma'no turlari	75
27-mavzu	Sifat yasovchi qo'shimchalar	77
28-mavzu	Sifat yasovchi qo'shimchalar	80
29-mavzu	Ijodkorlik soati. Loyiha ishi	84
30-mavzu	Qarama-qarshi ma'noli sifatlar	87
31-mavzu	Qarama-qarshi ma'noli sifatlar	90
32-mavzu	Sifatlarning yozilishi	92

veb-saytimiz: Zokirjon.com

Zokirjon.com veb-sayti orqali o'zingiz uchun kerakli ma'lumotlarni yuklab oling.

Zokirjon Admin bilan

90-530-68-66, 91-397-77-37 nomerga

murojaat qilishingiz, shu nomerdagi telegram orqali bog'lanishingiz nza456 yoki nza445 izlab telegramdan yozishingiz so'raladi.

Telegramda murojaatingizga o'z vaqtida javob beriladi

3-sinf ona tili III qism kitobini to'liq holda olish uchun telegramdan yozing.

Telegram kanalimiz:

[@Maktablar_uchun_hujjatlar](https://t.me/@Maktablar_uchun_hujjatlar)

DIQQAT!!!

Bu hujjatni hech kimga tarqatmaslik sharti bilan olishingiz mumkin.

Sizga bu **OMONAT qilib beriladi.**

To'liq holda olganingizdan so'ng:

Faqat o'zingiz uchun foydalaning.

Hech kimga bermang hattoki eng yaqin insoningizga ham.

Internet veb-saytlarga joylamang.

Telegram orqali kanal va gruppalarga tarqatmang.

OMONATGA HIYONAT

QILMANG.